Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ______________________

   (Name) ______________________

2. (Signature) ______________________

   (Name) ______________________

Roll No. | | | | | | | | |

(In figures as per admission card)

Roll No. ______________________________

(In words)

Test Booklet No.

D – 3805

PAPER – III

MARATHI

Time : 2½ hours] **[Maximum Marks : 200**

Number of Pages in this Booklet : **32** Number of Questions in this Booklet : **26**

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. Answers to short answer/essay type questions are to be given in the space provided below each question or after the questions in the Test Booklet itself.

   No Additional Sheets are to be used.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
   (i) To have access to the Test Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
   (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the question booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
4. Read instructions given inside carefully.
5. One page is attached for Rough Work at the end of the booklet before the Evaluation Sheet.
6. If you write your name or put any mark on any part of the Answer Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, you will render yourself liable to disqualification.
7. You have to return the Test booklet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall.
8. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
9. **Use of any calculator or log table etc. is prohibited.**
10. **There is NO negative marking.**

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. पहले पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए।
2. लघु प्रश्न तथा निबंध प्रकार के प्रश्नों के उत्तर, प्रत्येक प्रश्न के नीचे या प्रश्नों के बाद में दिये हुये रिक्त स्थान पर ही लिखिये।

   इसके लिए कोई अतिरिक्त कागज का उपयोग नहीं करना है।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी। पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
   (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए उसके कवर पेज पर लगी सील को फाड़ लें। खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें।
   (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं। दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ / प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले ले। इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे। उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा।**
4. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें।
5. उत्तर-पुस्तिका के अन्त में कच्चा काम (Rough Work) करने के लिए मूल्यांकन शीट से पहले एक पृष्ठ दिया हुआ है।
6. यदि आप उत्तर-पुस्तिका पर अपना नाम या ऐसा कोई भी निशान जिससे आपकी पहचान हो सके, किसी भी भाग पर दर्शाते या अंकित करते हैं तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित कर दिये जायेंगे।
7. आपको परीक्षा समाप्त होने पर उत्तर-पुस्तिका निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और इसे परीक्षा समाप्ति के बाद अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें।
8. **केवल नीले / काले बाल प्वाईंट पैन का ही इस्तेमाल करें।**
9. **किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है।**
10. **गलत उत्तर के लिए अंक नहीं काटे जायेंगे।**

MARATHI

मराठी

PAPER – III

NOTE : **This paper is of two hundred (200) marks containing four (4) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.**

ही प्रश्नपत्रिका दोनशे (200) गुणांची असून तीत चार विभाग आहेत. प्रत्येक विभागांतर्गत तपशीलवार सूचनांप्रमाणे सर्व प्रश्न सोडवावयाचे आहेत.

SECTION - I

विभाग – I

Note : This section contains five (5) questions based on the following paragraph. Each question should be answered in about thirty (30) words and each carries five (5) marks.

(5x5=25 marks)

या विभागात पुढील कडव्यांवर आधारित असे पाच प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे तीस शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास पाच गुण आहेत.

(5x5=25 गुण)

असाल थोडेसे मूर्तिकलाज्ञानी
कलेचें कौशल्य ओळखणारे
तर पाहुन रेषासंगति
छिन्नविछिन्न ह्या मूर्तीमधली
उभे राहतील अश्रु लोचनी!
पाहा, कशी ही एकेक रेषा,
वादी संवादी, स्थायी, आरोही
अवरोही स्वरविलास जणू,
आलाप घेत द्रुतलयींत
आळवीत आहे भैरवराग रूद्रतालांत !!

देवाधिदेवा!
खंडित मूर्तीत आता कोठलें
अधिष्ठान आहे भगवंताचें
भाविकजना ?
पळाले पाहा पुजारी सारे
पोटार्थी बिचारे!
नवस सायास करणारे स्वार्थी भक्तजनही-
आता मी नास्तिक बांधीत आहें
पूजा तुम्हां माझ्या मनोभावांची
उचंबळलेल्या हृद्‌भावनांची
कलेंत जो आहे अमर प्राण
आणि विकास मानवतेचा
त्यासच मानितों अधिष्ठान मी भगवंताचें
जनतारूपी जनार्दनाचें!

1. मूर्तीमधील रेषासंगती पाहून कोणाच्या डोळ्यांत अश्रू उभे राहतील असे कवीला वाटते ? का ?

2. मूर्तिकला आणि संगीत यांतील कोणते साम्य कवीला जाणवते ?

3. मूर्तीमधील ईश्वरीय अधिष्ठानाची अवस्था कशी झाली आहे ?

4. नास्तिक कवीने कोणती पूजा बांधली ?

5. या नास्तिकाच्या पूजेचे मर्म कोणते आहे ?

SECTION - II

विभाग – II

Note : This section contains fifteen (15) questions each to be answered in about thirty (30) words. Each question carries five (5) marks.

(5x15=75 marks)

या विभागात पंधरा प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर सुमारे तीस शब्दांत द्यावयाचे आहे. प्रत्येक प्रश्नास पाच गुण आहेत.

(5x15=75 गुण)

6. नागदेवाचार्यांची मराठी भाषेविषयीची भूमिका कोणत्या प्रसंगी व कोणत्या शब्दांत व्यक्त झाली आहे ?

7. नामदेवांनी कोणती वाङ्मयीन कामगिरी केली ?

8. मराठीतील पहिल्या पोवाड्याविषयी माहिती लिहा.

9. मराठी रंगभूमीवर संगीत नाटकांचे सुवर्णयुग निर्माण करणारे चार नाटककार व त्यांची नाटके कोणती ?

10. मराठी नवकथेचे पहिले पाच शिल्पकार आणि त्यांच्या गाजलेल्या कथा यांची नावे सांगा.

11. पद, पदिम, पदांतर म्हणजे काय ते सांगा.

12. भारतीय साहित्यशास्त्रात कोणत्या तीन शब्दशक्ती सांगितल्या आहेत ? त्यांचे अर्थ लिहा.

13. स्त्रीवादी समीक्षेचे आधारभूत सूत्र कोणते ?

14. कादंबरी या साहित्यप्रकाराची व्याख्या सांगा.

15. संस्कृती ही संकल्पना मांडणाऱ्या कोणत्याही दोन व्याख्या सांगा.

16. वाङ्‌मयीन अभिरूचीवर परिणाम करणारे पाच घटक सांगा.

17. लोकसाहित्याचे मराठीतील प्रमुख पाच अभ्यासक व त्यांचे ग्रंथ यांची नावे सांगा.

18. राष्ट्रीय साहित्य, विश्वसाहित्य व भारतीय साहित्य या संकल्पनांमधील वेगळेपणा स्पष्ट करा.

19. 1970 नंतरच्या मराठीतील पाच स्त्री-कादंबरीकार आणि त्यांच्या कादंबऱ्या यांची नावे लिहा.

20. दलित साहित्यनिर्मितीमागे कोणत्या प्रेरणा आहेत ते लिहा.

SECTION - III
विभाग – III

Note : This section contains five (5) questions from each of the electives / specialisations. The candidate has to choose only one elective / specialisation and answer all the five questions from it. Each question carries twelve (12) marks and is to be answered in about two hundred (200) words.

(12x5=60 marks)

या विभागात प्रत्येक ऐच्छिक / वैकल्पिक अभ्यासक्रमावर आधारित असे पाच प्रश्न आहेत. उमेदवाराने कोणताही एक ऐच्छिक / वैकल्पिक विषय निवडून त्यावरील सर्व पाचही प्रश्न सोडवावयाचे आहेत. प्रत्येक प्रश्नास बारा गुण असून प्रत्येक प्रश्न सुमारे दोनशे (200) शब्दांत सोडवावयाचा आहे.

(12x5=60 गुण)

ऐच्छिक I - लोकसहित्य

21. लोकसाहित्याची संकल्पना समजावून सांगा.

22. लोकसाहित्याच्या संकलनाची प्रमुख साधने कोणती ते सांगून लोकसाहित्याचे संकलन कशा प्रकारे केले जाते ते लिहा.

23. लोकगीत म्हणजे काय ते सांगून लोकगीतांचे विविधांगी महत्त्व स्पष्ट करा.

24. कीर्तन या लोककलेचा परिचय करून द्या.

25. मराठीतील लोककथांच्या संकलनकार्याचे समालोचन करा.

ऐच्छिक II – तौलनिक साहित्याभ्यास

21. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे स्वरूप आणि व्याप्ती सोदाहरण स्पष्ट करा.

22. अन्य भाषेतील साहित्यकृतींचा प्रभाव स्वीकारण्यासाठी कोणती परिस्थिती कारण ठरते ? चिकित्सा करा.

23. राष्ट्रीय साहित्य आणि भारतीय साहित्य यांमधील वेगळेपणा विवेचन करून सांगा.

24. भाषांतरप्रक्रियेतील विविध स्तर सोदाहरण स्पष्ट करा.

25. मराठीतील साहित्यनिर्मितीवर बंगाली साहित्याचा कोणता परिणाम झाला आहे ?

ऐच्छिक III – स्त्रीवादी साहित्याभ्यास

21. अन्य साहित्याभ्यास पद्धतींहून स्त्रीवादी साहित्याभ्यास कोणत्या साहित्यांगांवर विशेष प्रकाश टाकतो असे आपल्याला वाटते ते साधार लिहा.

22. स्त्रीवादी समीक्षेची प्रक्रिया उलगडून दाखवा.

23. मराठी कादंबरीत कोणकोणत्या स्त्रीसमस्यांचे चित्रण झाले आहे ? सोदाहरण लिहा.

24. गेल्या पंचवीस वर्षांतील स्त्रियांच्या कथालेखनाचे समालोचन करा.

25. मल्लिका अमरशेख व अनुराधा पाटील यांच्या काव्यलेखनाचे विशेष सोदाहरण लिहा.

ऐच्छिक IV - ग्रामीण साहित्य

21. ग्रामीण साहित्य या संकल्पनेचे स्वरूप आणि व्याप्ती सोदाहरण स्पष्ट करा.

22. मराठी ग्रामीण कवितेचे समालोचन करा

23. द. मा. मिरासदार आणि रा. रं. बोराडे यांच्या कथालेखनाचे प्रमुख विशेष सांगा.

24. ‘गोतावळा’ आणि ‘धग’ या कादंबऱ्यांचा तौलनिक परिचय करून द्या.

25. एक ग्रामीण लेखक या दृष्टीने ग.ल. ठोकळ यांच्या साहित्यनिर्मितीचे मूल्यमापन करा.

ऐच्छिक V - दलित साहित्य

21. दलित साहित्याची पृथगात्मता वेदना, विद्रोह व नकार एवढ्यांपुरतीच मर्यादित आहे का ? सकारण लिहा.

22. दलित कथेमधून कोणकोणत्या सामाजिक समस्यांचे चित्रण झाले आहे ते सोदाहरण लिहा.

23. प्रचलित मराठी आत्मचरित्रांपेक्षा दलित आत्मकथने कोणकोणत्या बाबतींत वेगळी आहेत ? विवेचन करा.

24. दलित कवींनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारप्रणालीचा पुरस्कार कशा प्रकारे केला आहे ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

25. केशव मेश्राम यांच्या वाङ्मयीन कार्याचा परिचय करून द्या.

SECTION - IV
विभाग – IV

Note : This section consists of one essay type question of forty (40) marks to be answered in about one thousand (1000) words on any of the following topics. This question carries 40 marks.

(40x1=40 marks)

या विभागात निबंधाचा चाळीस (40) गुणांचा एक प्रश्न आहे. या प्रश्नाचे उत्तर एक हजार (1000) शब्दांपर्यंत लिहावयाचे आहे.

(40x1=40 गुण)

26. पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा –

(अ) साहित्यप्रकार मानावेत का?

(आ) साहित्यसंमेलने आणि साहित्याची अभिवृद्धी

(इ) मराठी साहित्यापुढील नवी आव्हाने

FOR OFFICE USE ONLY							
Marks Obtained							
Question Number	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**	**Question Number**	**Marks Obtained**
1		26		51		76	
2		27		52		77	
3		28		53		78	
4		29		54		79	
5		30		55		80	
6		31		56		81	
7		32		57		82	
8		33		58		83	
9		34		59		84	
10		35		60		85	
11		36		61		86	
12		37		62		87	
13		38		63		88	
14		39		64		89	
15		40		65		90	
16		41		66		91	
17		42		67		92	
18		43		68		93	
19		44		69		94	
20		45		70		95	
21		46		71		96	
22		47		72		97	
23		48		73		98	
24		49		74		99	
25		50		75		100	

Total Marks Obtained (in words) ....

(in figures) ....

Signature & Name of the Coordinator ....

(Evaluation) Date ....